

AS Tyssefaldene 110 år 20.april 2016

Tyssedal 1906 Skjeggedal



20. april 1906 var det ennå ikke gått et år siden Norge hadde brutt unionen med Sverige. I Kristiania satt åtte menn og la grunnlaget for historien om et kraftselskap, grunnlaget for historien om vekst og kommende velstand. Knut Tillberg, Marcus og Knut Wallenberg, Allan Abenius, Albert Petersson, Sam Eyde, Fredrik Hiorth og Alf Scott Hansen stiftet Aktieselskabet Tyssefaldene med en aksjekapital på 700 000 kroner, fire måneder senere var den blitt utvidet til 2,5 millioner kroner. For rettighetene til vassdraget Tyssø hadde de betalt 420 000 kroner. The Sun Gas Company i England hadde via datterselskapet Albykonsernet i Sverige tegnet kontrakt på levering av strøm til en karbidfabrikk i Odda. Innen 1. mai 1908 skulle det leveres rundt 129 millioner kw

timer 25 perioders strøm. Konesjonen fra regjeringen kom med kun én betingelse; selskapet måtte styres av en nordmann. Sam Eyde (1906-1910) ble den første generaldirektøren ved AS Tyssefaldene. I 1904 og 1905 hadde denne store norske industrigründeren etablert Elkem og Norsk Hydro. I 1910 overtok Ragnvald Blakstad (1910-1918) som generaldirektør for AST, og startet med byggingen av Ringedalsdammen (1912-1918). AS Tyssefaldene kjøpte opp gård og grunn i Tyssedal, og da Tyssedal ble egen bygningskommune i 1916, var det AST som satt i ledelsen. Det ble bygget et aluminiumsverk nede ved fjorden i Tyssedal, og i 1916 skjedde det første store uhellet i kraftstasjonen; Et av rørene bryter sammen i rørkjelleren og revner med en lengde på

100 meter. Vannstråla slår hull i golvet i kraftstasjonen og lager store skader, oversvømmer stasjonen og stanser aggregatene. Det blir arbeidet på spreng for å få anlegget i gang igjen slik at ovnene inne på Smelteverket ikke går kalde. Stasjonen ble satt i drift igjen på kort tid, med drift på ni av de femten aggregatene. I 1916 blir også verkstedet ved siden av kraftstasjonen bygget, etter tegninger av arkitekt Oscar Hoff i Kristiania. Første etasje var smie og mekanisk verksted. Andre etasje var elektro- og snekkerverksted. AST eies i dag av DNN Industrier AS (40%) og Statkraft (60%).

Les historien om AS Tyssefaldene i boka "Krafttak i 100 år" Du får kjøpt den på museet i Tyssedal .
(Museet sender på bestilling).



Historisk vandretur i Tyssedal

Vidar Våde og Bjørn Seim har sammen med Museumslaget for NVIM startet prosjektet "Historisk vandretur i Tyssedal". Det er planlagt en vandrerute på spesielt utvalgte steder i Tyssedal, med tilhørende informasjonstavler. Publikum blir bedt om å komme med innspill. **Det blir avholdt et åpent møte for alle interesserte i Statkraftstova onsdag den 11. mai kl. 18:00.**



Kvernusteigen og Brakkebyen i 1925



Hus på Tyssedalstveit i 1907

Årsmøte i Museumslaget

Museumslaget gjennomførte sitt årsmøte 17.mars i Statkraftstova. Møtet blei gjennomført med de vanlige årsmøtesakene. Det blei gjenvalg på de styremedlemmer som sto på valg. Dermed fikk det nye styret samme sammensetning som året før. Laget har hatt fokus på medlemsverving. Det har gitt økning i medlemstallet, som igjen gir oss bedre økonomi. Årsmøte kunne nå bevilge 10.000 kr. til «Liv og rør», 4.000 kr til utstyr i Buen og 10.000 kr. til «Historisk vandretur i Tyssedal». I tillegg kom budsjetterte midler til f.eks. studietur.

Som tidligere år har Museumslaget gjennomført aktiviteter som Allsangkveld, Juleverksted, og studietur til Rjukan. I tillegg holder vi på med prosjektet «Historisk vandretur i Tyssedal» En vandretur som vil ta for seg historiske bygninger, steder og utviklinga i Tyssedal.

Årsmøte avsluttet med informasjon om nyheter fra museet. Og til slutt et foredrag om bil, vei og trafikk i gamledager. Les mer om årsmøtet og årsmelding på vår nettside: www.nvim.no/museumslaget

Styret

Følgende personer er valgt til styret i Museumslaget 2016-17:

Bjørn Seim	Leder og repr. til styret for NVIM
Vidar Våde	Nestleder
Olav L. Strand	Kasserer
Solveig Våde	Styremedlem og vara til styret for NVIM
Jarle Vangen	Styremedlem
Vara til styret:	
Jane Ripley	Torhild Sleire
Solfrid Kvam	Hallvard Kjørvik

Valgnemd for	2016:
Helga Leonhardsen	Leder
Aslaug Halland	
Jan Fredrik	
Andre:	
Lars H. Mannsåker	Revisor
Anne Gravdal	NVIM/ Referent

Besøk i barnehagen

I dag har jeg vært gjest i barnehagen. Fortalte om "gamle dager" i Tysedal. Den gang vi ikke fikk snop hver dag, og mor var hjemme, og stelte med alle, mens far jobba på fabrikk for å tjene penger så vi kunne få mat og klær.

Fortalte om at da far døde måtte vi ut av leiligheten etter to uker. Der vi måtte flytte inn var vi 6 på samme soverom.. At det ikke var barnehager, men mange "passepiker". Og at jeg fikk ei snuseske full av penger av en snill rallar, som hadde fått julebrød av mor mi. Vi fiska ørret i Storelva, og måtte sjøl passe på at vi ikke drukna. At jeg ikke var født på sjukehuset i Odda, men tatt imot av ei

jordmor i ei brakke. Og at jordmora ikke hadde babyen i den brune kofferten sin. Men det visste de fra før. Sånne kloke barn som vi har i dag. Etterpå fikk jeg blomst og en klem. Jeg koste meg veldig, og det virka som at barna også satte pris på besøket mitt. En flott dag for en bestefar som nettopp er blitt 74 år.

VV.



Barn i Tysedal
i 1949.

Foto: NVIM arkiv

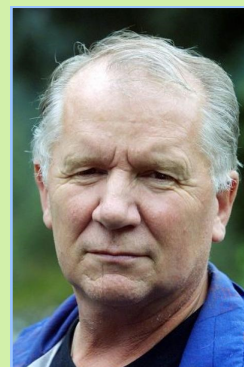
VISDOMSORD

Historien.

Vi arkiverer
og strever.
Mens vi
stapper
skriv
og håndskrevne
lapper

i mapper.
Et aktivt liv
er forbi.
Vi samler fordi,
det som har hendt
ikke blir glemt.
Så andre kan se
hva vi fikk gjort,

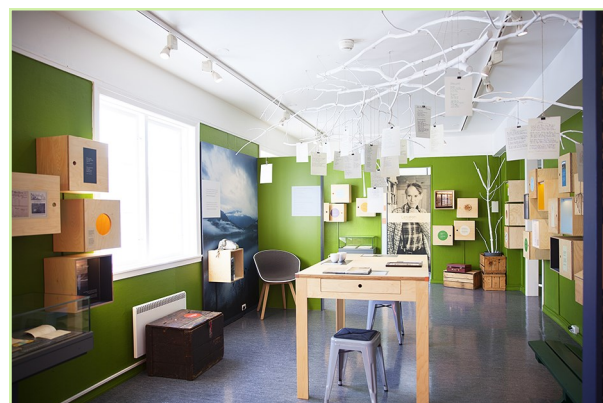
før vi gikk bort.
VV.



Bli med Museumslaget til Ulvik!

Årets studietur går til Ulvik, der vi planlegger å besøke Olav H. Hauge senteret og å smake på lokal eplecider. **Foreløpig dato er 21. august.**

Opplysninger og påmelding hos Bjørn Seim - 917 95 114 - eller på Museums-
lagets nettside [www.nvim.no/
museumslaget](http://www.nvim.no/museumslaget)



Hardanger musikkfest

Sundag 15. mai kl. 14.00 er det tid for musikkfesten sin Tyssedalkonsert.

Trio Mediaeval - som består av Anna Maria Friman, Linn Andrea Fuglseth og Berit Opheim vil saman med cellist Frida Fredrikke Waaler Wærvågen og Håkon Kronstad - internasjonal anerkjend saksofonist, performer, komponist og sanger, gje publikum

Lyden av røter i Kraftkatedralen!




HARDANGER
MUSIKKFEST



Fotokonkurranse - Min Knud Knudsen

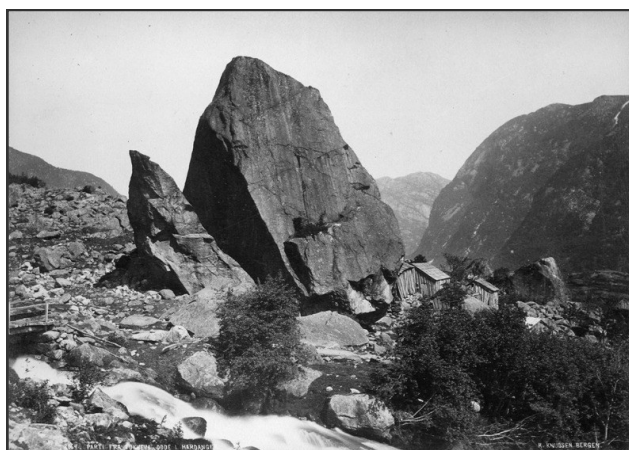
NVIM utlyser i mai en fotokonkurranse for ungdom mellom 14 og 20. Den berømte fotografen fra Odda - Knud Knudsen - har utallige fotografier fra områder i Odda fra tida før industrien kom. Vi oppfordrer ungdom til å fotografere kjente steder ved å se på KK sine foto og sammenligne dem med stedene i dag. Du kan ta Før og etter bilder. En av oppgavene går også ut på å ta bilder av et KK-motiv der en iscenesetter seg sjøl eller venner i motivet. Når konkurransen blir utlyst blir det samtidig informert om enkelte punkter der KK-motivene er tatt fra.

Det blir premiert i kategoriene

- 1. Kunstnerisk og fototeknisk kvalitet**
- 2. Kunstnerisk frihet og originalitet**

I forbindelse med premieren vil det bli et arrangement på museet i Tyssedal, og de beste bildene blir utstilt.

Flere opplysninger: gro@nvim.no



Steinen på Tokheim



Odda sentrum på slutten av 1800-tallet

Verv medlemmer til Museumslaget!

Du får gratis inngang for deg, og den nærmeste familie (ved familiemedlemskap) i museet si ordinære åpningstid.

Du kan delta på Museumslagets årlige turer og arrangement.

Bladet Liv og Rør kommer i posten med informasjon fra NVIM og Museumslaget.

Du er med på å støtte stiftelsen Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum!

Kontingentsatser:

Enkeltmedlemmer: kr 150

Familier: kr 200

Foreninger og lag: kr 300

Bedrifter, skoler, etc.: kr 1 000

Kontakt: Bjørn Seim

Epost: bjoesei@online.no

Tlf.: 917 95 114

Kontakt: Olav L. Strand

E-post: olav.strand@yahoo.com

Tlf.: 905 09 351

Museumslaget har også egen facebook-side! Gå inn og lik oss:

www.facebook.no/museumslagetfornvim



Skal du arrangere kurs, seminar eller konferanse?

Vi skreddarsyr opplevingar i historiske omgjevnadar: kulturinnslag, omvisingar, turar, lagbygging, konsertar, etc.

Kontakt oss for tilbud.

post@nvim.no - 53 65 00 62



www.nvim.no, www.facebook.com/vasskraftmuseet www.vasskrafta.no